

XXII. Raittiuslautakunta.

Raittiuslautakunnan vuodelta 1926 laatima kertomus oli seuraavansiältöinen:

Lautakunnan kokoonpano ja toimihenkilöt. Lautakuntaan kuuluivat koko vuoden rouva F. A. Borgman, ylioppilas K. F. Kreander, muurari O. W. Paananen ja lehtori K. U. Suomela, sekä pastori K. K. Aro tammikuun 27 p:ään, jolloin hänet omasta pyynnöstään vapautettiin tehtävästä ja hänen sijaansa tuli teollisuusneuvos F. A. Paloheimo. Herra Paloheimo kuoli tapaturmaisesti elokuun 6 p:nä ja valittiin hänen sijaansa jäseneksi lautakuntaan loka-kuun 20 p:nä filosofiantohtori C. A. G. Charpentier. Varajäseniä olivat toimittaja A. E. Leino ja opettajatar O. Oinola.

Lautakunnan puheenjohtajana toimi teollisuusneuvos Paloheimo tammikuun 30 p:stä elokuun 6 p:ään sekä lehtori Suomela syyskuun 3 p:stä vuoden loppuun. Varapuheenjohtajana toimi muurari Paananen. Lautakunnalle osoitetut laskut hyväksyi puheenjohtaja sekä hänen ollessaan estyneenä varapuheenjohtaja. Lautakunnan kaupunginvaltuuston valitsema sihteeri oli toimittaja K. A. Loikkanen. Hän nautti virkavapautta opintomatkan takia elokuun 15—joulukuun 15 p:n välisenä aikana, jolloin lautakunnan varapuheenjohtaja Paananen hoiti hänen tehtäviään. Raittiusvalvojina toimivat J. E. Leivo, F. F. Nyström ja R. R. Nyholm.

Kokoukset y. m. Lautakunta kokoontui vuoden varrella 25 kertaa ja niissä pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 197. Lautakunnan tehtävänä oli, johtosääntönsä mukaan, etupäässä valistuksen kautta työskennellä raittiuuden edistämiseksi, ja siinä tarkoituksessa järjesti lautakunta esitelmätoimintaa ja raittiusopetusta sekä opintokerhoja, jonka ohella lautakunta jakoi raittiusjulkaisuja ja -aikakauslehtiä.

Esitelmätoiminta. Ollen kunnallinen elin pyrki raittiuslautakunta ulottamaan valistustoimintaansa kaikkiin kansankerroksiin. Kun lautakunnan omat esitelmä- ja valistustilaisuudet eivät riittäneet tyydyttävien tulosten saavuttamiseksi, yritti lautakunta, mikäli mahdollista, myöskin kannattaa eri kansalaispiireissä toimivien raittiusyhdistysten työtä. Vuoden varrella pidettiin siten lautakunnan aloitteesta tai sen myötävaikutuksella kaikkiaan 58 suomalaista ja 6 ruotsalaista esitelmää. Esitelmänpitäjistä oli usea tunnettu kotimainen raittiuuden esitaistelija, ja lautakunnan maaliskuun 5 p:nä järjestämässä esitelmätilaisuudessa puhui Lausannen kansainvälisen raittiusliiton johtaja tohtori Robert Herod, joka silloin vieraili maassamme.

Kun oli kysymyksessä esitelmätoiminnan järjestäminen omisti lautakunta erikoista huolta raittiuustyölle kunnallisissa työväenrakennuksissa. Lautakunnan avustuksella perustettiin muutama vuosi sitten erikoinen raittiusjärjestö

mainittuihin asuntoihin Vallilassa. Tätä järjestöä tuki lautakunta kertomusvuonna ottamalla osaa sen valistustyöhön raittiuden hyväksi. Järjestö työskenteli verraten tarmokkaasti ja oli sillä sekä henkisesti että siveellisesti hyvä vaikutus toiminta-alueellaan asuvaan väestöön. Lautakunnalla oli varjokuvakone, jota lainattiin esitelmöitsijöille, jotta he voisivat varjokuvin valaista esitelmänsä.

Raittiusopetus. Vuonna 1925 oli lautakunnan raittiusopetukseen ja -opintoihin kohdistuva toiminta keskitetty etupäässä oppikouluihin. Kertomusvuonna rajoittui lautakunnan huolehtiminen niistä raittiuskirjasten tilaamiseen niiden laskuun — suomenkielisiin kouluihin tilattiin suomalaista, ruotsinkielisiin ruotsalaista kirjallisuutta — sekä Opiskelevan nuorison raittiusliiton julkaisemaa kuukausijulkaisua ylioppilaskokelaille. Päähuomio kiinnitettiin kansakouluihin. Opettajain raittiusliiton sihteeri A. Rautiainen piti lautakunnan toimesta raittiusesitelmää seitsemässä koulussa. Edistääkseen koululaisten osanottoa vuosittain uudistuviin lasten raittiutta käsitteleviin ainekirjoituskilpailuihin, kustansi lautakunta 602:lle alemman ja 1,162:lle ylemmän koulun varattomalle oppilaalle kirjasia, joiden avulla kilpailuaineet kirjoitettiin. Tämän lautakunnan toimenpiteen avulla lisääntyi kilpailevien luku pääkaupungissa suuresti, jonka vuoksi lautakunta, jotta Suomen opettajain raittiusliittoa, joka oli järjestänyt kilpailun, ei rasitettaisi tavanmukaisten palkintokirjojen ostosta koituvilla ylenpalttisen suurilla menoilla, sitoutui suorittamaan osan mainittujen kirjojen kustannuksista. Kirjat jaettiin paraiden kilpa-aineiden kirjoittajille. Kansakoulujen vanhimmat oppilaat saivat lautakunnan toimesta lahjana erikoisesti heitä varten tarkoitettua raittiusjulkaisun. Valmistaakseen kansakoulunopettajille tilaisuuden seurata raittiuskysymyksen kehitystä maassa, jakoi lautakunta kaikille kansakouluille raittiusjulkaisuja, jotka olivat opettajien käytettävissä.

Ylioppilaspöytäkirjojen raittiuskysymyksiä edisti lautakunta kustantamalla ruotsinkielisille ylioppilaille tarkoitettua raittiuskysymystä käsittelevän lentokirjasen. Ruotsalainen raittiusjärjestö Balder huolehti sekä tämän lentokirjasen toimittamisesta että sen jakamisesta. Sitäpaitsi huolehti lautakunta siitä että raittiuskirjallisuutta oli esillä ylioppilasosakuntien huoneistoissa.

Myöskin poliisiasemat, yömajat, turvakodit y. m. varusti lautakunta sopivalla raittiuskirjallisuudella.

Valistustoimintaansa täydensi lautakunta vielä varustamalla matkustajakodit raittiuskysymystä valaisevilla julistuksilla, julkaisemalla sanomalehdissä samaa aihetta koskevia kirjoituksia y. m.

Kieltolain noudattamisen valvonta. Paikkakunnan raittiusvalvontasta hankki lautakunta tietoja osin omien huomioitensa, osin poliisiviranomaisten säännöllisesti antamain raporttien kautta. Valvonnasta huolehtivat ensi sijassa, kuten ennenkin, jo mainitut lautakunnan alaiset raittiusvalvojat. Heidän toimintaansa valaisee pääpiirtein seuraavat tiedot:

Valvojen aloitteesta asetettiin syytteeseen 286 henkilöä, etupäässä väkijuomien luvattomasta mynnistä sekä takavarikoitiin kaikkiaan 14,010 litraa ja 446 pulloa väkijuomia. Sitäpaitsi takavarikoitiin 12 autoa, 2 moottoripyörää, 1 soutuvene ja 1 hevonen ajoneuvoineen, mitkä rikolliset kuitenkin, voimassaolevan lain puutteellisuuden takia, useimmissa tapauksissa saivat takaisin.

Raittiusvalvojen alkoholin salakauppaa vastaan tähdättyä toimintaa haittasi kuitenkin suuresti se, että valvojilla ei ollut raittiuspoliisien valtakirjaa.

Valvojat antoivat päivittäin lautakunnalle yksityiskohtaisen selostuksen toiminnastaan, pitivät tarkkaa tilastoa ilmisaamistaan, rikoksista ja takavari-koimistaan väkijuomista sekä tekivät sitäpaitsi muita töitä lautakunnan laskuun, lähinnä lautakunnan puheenjohtajan ja sihteerin silmälläpidon alaisina.

Helsingin talojen raittiin elämän edistämislitto. Saadakseen talojen omistajat ja asukkaat yhteistoimintaan väkijuomien salakaupan lopettamiseksi asuintaloissa, järjesti lautakunta sisäasiainministeriön suosiollisella kannatuksella maaliskuun 25 p:nä neuvottelukokouksen, johon kutsuttiin kaikki asiaaharrastavat henkilöt päättämään niistä toimenpiteistä, joihin edellämainitun tarkoituksen saavuttamiseksi olisi ryhdyttävä. Kokoukseen saapui noin 400 osanottajaa, jotka yksimielisesti kannattivat erikoisen talonomistajain ja asukkaiden yhteisen järjestön perustamista huolehtimaan raittiin elämän edistämisestä kaupungin alueella sijaitsevilla asuintaloissa. Järjestö perustettiin ja sai se nimekseen Helsingin talojen raittiin elämän edistämislitto r. y. — Förbundet för främjande av ett nyktert liv i gårdarna i Helsingfors r. f. Liiton puheenjohtajaksi valittiin fil. tri, agronomi C. A. G. Charpentier, sihteeriksi hovioikeudenauskultantti H. Lövgren sekä johtokunnan jäseniksi pastori K. K. Aro, talonomistaja W. J. Elki, isännöitsijä B. Haarala, pankinjohtaja L. af Heurlin, varatuomari K. Kauppi, kirjaltaja W. Lahtinen, teollisuusneuvos P. Pero, talonomistaja E. Poutanen, tohtori H. Ryömä, professori U. Saalas, isännöitsijä O. Saarinen, pastori S. Sirenus, rakennusmestari O. Suvanto, kauppias J. Tuominen, professori J. Valmari, varatuomari A. Venäläinen ja professori V. Voionmaa. Liiton perustaminen on suuresti helpottanut vaikeata tilannetta, mikä on vallinnut useissa asuintaloissa, joissa on harjoitettu väkijuomien salakauppaa. On täysi syy uskoa, että liitto tulee vastaisuudessa olemaan huomattava elin taistelussa laitonta väkijuomaliikettä vastaan kaupungissamme. Raittiuslautakunta, ymmärtäen liiton merkityksen tässä taistelussa, on kaikella mahdollisella tavalla tukenut sen toimintaa kertomusvuoden kuluessa.

Mainittakoon vielä, että Helsingin talojen raittiin elämän edistämisliton perustaminen on ollut esimerkkinä samantapaisten järjestöjen perustamiseen useissa muissa maamme kaupungeissa.

Yhteistoiminta poliisiviranomaisten kanssa. Raittiuslautakunnan palveluksessa olevat raittiudenvalvojat ovat jo useiden vuosien kuluessa olleet säännöllisessä yhteistoiminnassa poliisilaitoksen kieltolakikomennuskunnan kanssa, saaden arvokasta avustusta komennuskunnalta ja toisaalta itse avustaen komennuskunnan toimintaa. Päästäkseen vielä läheisempään ja suunnitelmalliseen yhteistoimintaan, järjesti lautakunta marraskuun 26 p:nä neuvottelukokouksen, jossa kaupungin poliisilaitosta edustivat poliisimestarin apulainen, vänrikki K. Soinio ja etsivän osaston päällikkö, varatuomari V. Virtanen, lautakunnan ollessa kokonaisuudessaan saapuvilla. Kokouksessa neuvoteltiin yhteistoiminnan suuntaviivoista, mutta päätösten soveltaminen käytännössä sai kuitenkin jäädä seuraavaan vuoteen.

Muut asiat. Kertomusvuoden kuluessa antoi raittiuslautakunta maistraatille lausuntonsa 200 kahvila-, ruokala- tai matkailijakotiliikettä koskevasta anomuksesta.

Kertomusvuoden helmikuussa lähetti lautakunta kaupunginvaltuustolle selonteon siitä, millä tavalla Helsingin Raittiusseura ja alkoholistiparantola Turva olivat käyttäneet yleishyödyllisten yritysten ja laitosten avustusmäärärahaa vuodeksi 1925 saamansa avustuksen. Samoin esitti lautakunta yllämainittua määrärahaa kertomusvuonna jakamaan asetetulle valiokunnalle

lausuntonsa määrärahasta avustusta hakeneiden raittiuserjestöjen anomusten johdosta. Kun määräraha sittemmin jaettiin, on lautakunta kaupunginvaltuuston määräyksestä valvonut avustuksesta osalliseksi tulleiden raittiuserjestöjen toimintaa.

Vuoden kuluessa on lautakunta esittänyt useita lausuntoja kaupungin rahatoimikamarille, sosialiministeriön raittiusosastolle, jolle myös on lähetetty erikoiset puolivuositiedotukset lautakunnan toiminnasta y. m. virastoille ja laitoksille. Sitäpaitsi on lautakunta joutunut antamaan tietoja toiminnastaan ja raittiustilanteesta pääkaupungissa niitä haluaville järjestöille ja yksityisille henkilöille. Varsinkin maaseudun raittiustautakuntain toimihenkilöt ovat usein saaneet haluamiaan tietoja lautakunnan toimintatavoista.

Lautakunnan toimisto sijaitsi edelleen talossa n:o 4 Helenankadun varrella ja oli avoinna asiakkaille joka arkipäivä 10—12 ap. ja 6—8 ip. Toimisto lähetti vuoden kuluessa yhteensä 253 kirjelmää, toimitti raittiuskirjallisuuden ja lehtisten jakelun sekä hoiti lautakunnan juoksevat asiat.

Määrärahan käyttö. Lautakunta käytti sille myönnetyn 139, 510 markan suuruisen määrärahan seuraavalla tavalla:

	Määräraha, Smk.	Menot, Smk.
Puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot	8,250: —	6,025: —
Sihteerin tehtävät	12,000: —	12,000: —
Raittiusvalvojat	63,360: —	66,992: —
Valistustoiminta ja toimisto	30,000: —	30,321: 35
Vuokra, lämpö ja siivous	12,900: —	12,430: —
Moottoriveneen ja -pyörän käyttökulut	10,000: —	9,979: 70
Tarverahat	3,000: —	2,782: 72
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä Smk.	139,510: —	140,530: 77

Yleiskatsaus. Kertomusvuosi voidaan merkitä menestykselliseksi vuodeksi pääkaupungin raittiusrienteiden alalla. Kaupungin monet raittiusjärjestöt ovat toimineet ripeästi ja niiden jäsenmäärä on joko pysynyt entisenä tai kohonnut. Varsin ilahduttavaa on ollut ruotsinkielisen raittiusrienteiden edistyskertomusvuoden kuluessa. Vuonna 1925 perustettiin kaupungin alueelle kaksi uutta suomenkielistä raittiusyhdistystä. Kertomusvuoden aikana nousi niiden jäsenluku huomattavasti ja toiminta saavutti kunnioitettavat mittasuhteet.

Vuoden huomattavin tapahtuma pääkaupungin raittiusrienteiden alalla oli kuitenkin Helsingin talojen raittiusrienteiden edistämislaitoksen perustaminen, jonka tarkoitusta on jo aikaisemmin selostettu. Liitto sai osakseen suurta myötätuntoa, mikä selvemmin kuin mikään muu osoittaa valvutun raittiusrienteiden olemassaoloa kaupungissamme.

Pääkaupungissa toimi kertomusvuoden lopulla, paitsi raittiuslautakuntaa, 9 erinimistä ja eri kansalaispiireissä työskentelevää raittiusrienteiden edistämistä. Sitäpaitsi oli kaupungissa useampia suuria raittiuskeskusjärjestöjä, joiden toiminta myöskin jossain määrin kohdistui kaupungin alueelle. Erikoisesti ilahduttavana seikkana on mainittava myöskin se, että kaupungissa sijaitsevat lukuisat uskonnolliset, valistus-, työväen- y. m. järjestöt ovat kertomusvuonna tehneet arvokasta työtä paikkakunnan raittiusrienteiden kohottamiseksi.

¹⁾ Ylittämisen on aiheuttanut se, että kahdelle valvojalle kertomusvuoden aikana myönnettiin ikälisät, joita ei tiedetty ottaa huomioon menoarviota laadittaessa.

Raittiustilannetta pääkaupungissa valaisee paraiten poliisilaitoksen tilasto poliisin huostaan joutuneista juopuneista, mikä tilasto vuosina 1920—26, eli vuosina, jolloin kieltolaki on ollut voimassa, esittää seuraavat luvut:

1920	12,307	1924	18,863
1921	13,769	1925	18,630
1922	13,082	1926	18,602
1923	18,462		

Kuten näkyy, ei kaupungin raittiustilanteessa neljänä viimeisenä vuonna ole tapahtunut huomattavampia muutoksia, mutta aikaisempiin vuosiin verrattuna olivat otot näinä vuosina huomattavasti huonommat, mikä johdunee lähinnä näinä vuosina kehittymään päässeestä väkijuomien salakautasta. Jossain määrin voinee pidätysten luvun lisääntymiseen vaikuttaa myöskin vuoden 1921 alussa tapahtunut rikoslain 43 luvun 6 §:n ankarammaksi muuttaminen.

Verrattaessa kertomusvuonna juopumuksesta pidätettyjen lukua vastaaviin lukuihin aikaisemmin maassamme voimassaolleen väkijuomalainsäädännön viimeisinä vuosina, voidaan todeta, että kertomusvuonna pidätettiin juopuneita huomattavasti vähemmän. Niinpä vuonna 1912 pidätti poliisi 22,727 ja vuonna 1913, 23,266 juopunutta, vuonna 1926 taas ainoastaan 18,602. Huolimatta siitä, että kaupungin henkikirjoihin merkittyjen luku vuodesta 1913 vuoteen 1926 nousi 16.0 %:lla oli juopumuksesta pidätettyjen luku viimeainittuna vuonna 4,664 eli 20.0 % pienempi kuin vuonna 1913. Kun näin on tapahtunut vaikka juopumuksesta pidättämistä koskeva lain kohta, kuten ylempänä on mainittu, on muutettu huomattavasti ankarammaksi, osoittaa se epäilemättä ainakin julkisen raittiustilanteen huomattavasti parantuneen.

Tätä olettamusta tukevat voimakkaasti myöskin muut seikat. Useiden väkijuomien käyttöä seuraavien rikosten lukumäärä aleni huomattavasti. Niinpä tuomittiin esim. kiroilemisesta, meluamisesta, ilkeväkijä julkisella paikalla y. m. vuonna 1912 1,245 ja vuonna 1913 1,131 henkilöä; vastaten 130, 120 ja 167 henkilöä vuosina 1923—25. Irtolaisuus oli myöskin paljon alempi kuin ennen. Samaan aikaan kohosi varallisuus huomattavasti niissä piireissä, jotka ennen eniten kärsivät väkijuomien käytöstä. Kertomusvuoden kuluessa valmistui kaupungissa n. 9,000 uutta huonetta ja työläisperheet ostivat suurimman osan näistä pienistä asunnoista. Myöskin säästöönpanot ovat viime vuosina osoittaneet jatkuvaa nousua. Mikäli lautakunta tietää, ovat lukuisat yhteiskunnalliset laitokset ja yksityiset toimihenkilöt, jotka työskentelevät vähävaraisen väestön keskuudessa, myöskin sitä mieltä, että yllämainitut ilmiöt johtuvat huomattavalta osalta voimassaolevan kieltolain aikana tapahtuneesta raitistumisesta.

Nykyinen juopumusrikollisuus, joka lautakunnan käsityksen mukaan on aivan liian suuri, edellämäinittämästä vähenemisestä huolimatta, johtunee pääasiassa runsaasti tarjolla olevista väkijuomista, jotka ovat joko ulkomailta salakuljetettuja tai alkoholi-septejä väärinkäyttäen hankittuja. Edelliset väkijuomat tuodaan joko kaupungin edustalla aluevesirajan ulkopuolella seisovista aluksista tai samaisista aluksista jo aikaisemmin kaupungin läheisyyteen maaseudulle hankituista varastoista. Myöskin ulkomaille kulkevien alusten miehistöjen on todettu harjoittavan etupäässä hienompien väkijuomien salakuljetusta, m. m. ravintoloiden tarpeisiin. Väkijuomien levittäjinä kaupungissa toimivat n. s. trokarit yksityisasunnoissa, useat ravintolat ja

hotellit tai niiden henkilökunnat sekä harvemmissä tapauksissa muut liikkeet. Alkoholiresepteillä apteekkeista saadut väkijuomat, mahdollisia poikkeustapauksia lukuunottamatta, tuskin joutunevat jälleenmyyjien käsiin.

Taistelu laitonta väkijuomaliikettä vastaan pääkaupungissa oli pääasiassa poliisilaitoksen, erikoisesti sen kieltolakikomennuskunnan- ja raittiuslautakunnan sekä, mikäli se koskee salakuljetusta, tullilaitoksen tehtävänä. Poliisin toimesta saatettiin kertomusvuonna syytteeseen kieltolakirikoksista yhteensä 2,932 henkilöä, joista kuitenkin vain pieni osa lienee ollut varsinaisia laittoman väkijuomaliikkeen harjoittajia. Raittiuslautakunnan toimintaa on jo aikaisemmin selostettu. Kieltolakirikosten tapahtuessa ravintoloissa, hotelleissa ja matkailijakodeissa tai yhdistyksissä ja klubeissa, on maaherra asianomaisiin asetuksiin nojautuen, rangaissut niitä sulkemalla ne joko määräajaksi tai kokonaan. Tällätavoin rangaistiin kertomusvuoden kuluessa maaherran toimesta yhteensä 44 kahvilaa, ravintolaa, hotellia tai matkustajakotia, yhdistystä tai klubia. Lääkärien harjoittaman alkoholireseptien väärinkäytön valvonta oli lähinnä lääkintähallituksen ja sosialiministeriön raittiusosaston toimena. Edellämainittu rankaisi kertomusvuoden kuluessa 1 lääkäriä ottamalla häneltä määräajaksi oikeuden harjoittaa lääkärintointa.

Raittiuslautakunnan käsityksen mukaan oli taistelu laitonta väkijuomaliikettä vastaan pääkaupungissa kertomusvuoden kuluessa tuntuvasti virkeämpää kuin aikaisemmin, mikä seikka epäilemättä on yhteydessä kautta maan tapahtuneen kieltolain toimeenpanon tehostumisen kanssa. Tästä huolimatta ei se lautakunnan mielestä vielä ole sitä, mitä sen tulisi olla. Tämä ei kuitenkaan johdu siinä määrin paikallisten kieltolain valvonnasta huolehtivien elinten välinpitämättömyydestä tai laiminlyönneistä, kuin koko kieltolaintoimeenpanojärjestelmämme kehittymättömyydestä. Eräät kertomusvuoden kuluessa voimaanastuneet uudistukset samoin kuin muut valtion toimenpiteet kieltolain toimeenpanon tehostamiseksi antavat kuitenkin aihetta uskoa, että nykyään huomattavat epäkohdat saataneen lähtitulevaisuudessa korjatuiksi ja sen kautta taistelu laitonta väkijuomaliikettä vastaan nykyistään paljon tehokkaammaksi.
